

RELAȚIA DINTRE INTELIGENȚA EMOȚIONALĂ ȘI COMPORTAMENTUL AGRESIV ÎN TRAFIC LA TINERII CONDUCĂTORI AUTO

RELATIONSHIP BETWEEN EMOTIONAL INTELLIGENCE AND AGGRESSIVE BEHAVIOR OF YOUNG DRIVERS IN TRAFFIC

Valentina MÎSLIȚCHI

*dr., conf. univ. Catedra Psihopedagogie și Educație Preșcolară,
Universitatea de Stat din Tiraspol*

Teodor GUȚU

absolvent al Facultății de Pedagogie a Universității de Stat din Tiraspol

Cuvinte-cheie: *Inteligență emoțională, trafic rutier, comportament agresiv în trafic, agresivitatea la tinerii conducători auto.*

Rezumat

Articolul tratează o problema de actualitate axată pe identificarea relației de interdependență dintre inteligența emoțională și comportamentul agresiv în trafic la tinerii conducători auto și cuprinde: actualitatea cercetării; obiectul, scopul, ipoteza și obiectivele investigației; baza conceptuală și metodologia cercetării; instrumente de măsură a inteligenței emoționale și a agresivității în trafic la tinerii conducători auto; rezultatele cercetării privind diagnosticarea nivelului inteligenței emoționale, de asemenea rezultatele obținute privind diagnosticarea comportamentului agresiv în trafic la această categorie de conducători auto. În urma interpretării datelor a fost stabilită relația dintre inteligența emoțională și agresivitatea în trafic la tinerii conducători auto.

Keywords: *emotional intelligence, road traffic, aggressive behavior in traffic, aggressiveness to young drivers.*

Summary

The article treats an actual problem focused on the identification of relationship interdependent between emotional intelligence and aggressive behavior of young drivers in traffic and includes: actuality research; object, purpose, hypothesis and objectives of the investigation; the conceptual and research methodology; identify tools of the level of emotional intelligence and aggressiveness of young drivers in traffic; results of research concerning diagnostics of emotional intelligence level, the results of the diagnosis of aggressive behavior of young drivers in traffic; research results confirming the relationship between emotional intelligence and aggression of young drivers in traffic.

Actualitatea cercetării. Inteligența generală nu întotdeauna poate garanta reușita într-o activitate. Există și alți factori, precum inteligența emo-

țională, care sunt la fel de importanți în contextul soluționării eficiente a unei situații problematice. În timp ce intelectul ajută subiectul să privească în

mod critic situația, să efectueze calcule sau să proceseze informații, inteligența emoțională permite gestionarea eficientă a emoțiilor în soluționarea unor probleme apărute deseori în momente critice și de criză. Prezența EQ - lui (în special la tineri), contribuie la reducerea conflictelor interpersonale, a riscului de violență extremă, împiedicând o serie de atrocități care se întâmplă în mediul social. În acest context, inteligența emoțională presupune prezența capacității subiectului de a interacționa cu mediul intern, conștientizând stările emoționale și asigurând autoreglarea lor, fapt ce creează posibilități pentru o adaptare socio-afectivă optimă și o bună armonizare cu sine și cu ceilalți.

Activitatea de conducere auto este un proces complex care implică factori individuali ce se manifestă într-un permanent schimb social între participanții la trafic, care sunt influențați de stimulii contextuali și de mediu, situați în interiorul și în afara vehiculului. Șoferul reprezintă componenta centrală a acestui sistem. Gândurile, emoțiile și acțiunile lui sunt direcționate și influențate de contextul micro- și macrosocial.

Spre deosebire de alte contexte, mediul rutier urban determină tot mai frecvent situații care întind la maxim nervii șoferilor, pietonilor, polițiștilor și ai altor categorii implicate. Aglomerația, ambuteiajele, nerespectarea regulilor de circulație, graba permanentă îi determină pe conducătorii auto să treacă printr-o gamă variată de stări emoționale, ca: alerta, stupoarea, exaltarea, surpriza, frica, furia, anxietatea, tristețea. De cele mai multe ori, exprimarea puternică a unor emoții conduce la comportamente agresive, care pot ajunge până la maltratarea fizică a diverșilor participanți la trafic.

Problema cercetării: identificarea relației de interdependență dintre inteligența emoțională și comportamentul agresiv în trafic la tinerii conducători auto.

Obiectul cercetării îl constituie relația dintre inteligența emoțională și comportamentul agresiv în trafic la tinerii conducători auto.

Scopul cercetării vizează fundamentarea teoretică și verificarea experimentală a corelației dintre inteligența emoțională și comportamentul agresiv în trafic la tinerii conducători auto.

Ipotezele investigației.

1. Există relație reciprocă între inteligența emoțională și comportamentul agresiv în trafic la tinerii conducători auto.

2. Nivelul înalt de inteligență emoțională interrelaționează cu nivelul scăzut al comportamentului agresiv în trafic la tinerii conducători auto.

Obiectivele cercetării: determinarea bazelor teoretice ale procesului formării inteligenței emoționale și a manifestării comportamentului agresiv în trafic la tinerii conducători auto; selectarea metodelor pentru cercetarea nivelului inteligenței emoționale și al agresivității în trafic la tinerii conducători auto; diagnosticarea nivelului de dezvoltare al inteligenței emoționale și de manifestare al agresivității în trafic la tinerii conducători auto; determinarea corelației dintre inteligența emoțională și agresivitatea în trafic la tinerii conducători auto; deducerea concluziilor și a recomandărilor.

Baza conceptuală a cercetării.

Cercetarea are la bază concepte, teorii, idei din psihologia generală, psihologia socială, psihologia transporturilor, sociologie, precum și studii recente referitoare la diagnosticarea comportamentului, agresiv în trafic, efectuate de: J.D. Mayer,

P. Salovey, R. Bar-On, D. Goleman, R.Wood, H.Tolley, M. Cojocaru-Boroza, E. Rusu care abordează problema inteligenței emoționale; S. Freud, K..J. Dollard, B. Elliot, L.P. Lonero, L.Tasca, D. Shinar, D. Parker, I.D. Fodor, J.L. Deffenbacher, C. Havârneanu, G. Havârneanu, A. Po-tâng etc. axate pe cercetarea fenomenului agresivității în trafic.

Metodologia cercetării se constituie din: metode teoretice: analiza, sinteza, compararea, generalizarea, sistematizarea conceptelor psihologice; metode experimentale: experimentul psihologic; metode empirice: conversația, chestionarea, testarea; metode de interpretare a datelor: analiza cantitativă a datelor cercetării; prelucrarea matematică, grafică și statistică a rezultatelor experimentale.

Lotul experimental l-au constituit 50 de subiecți cu vârsta cuprinsă între 19-21 ani.

Instrumente utilizate: Măsurarea inteligenței emoționale a tinerilor conducători auto s-a realizat cu ajutorul *Bateriei de teste pentru determinarea profilului inteligenței emoționale în funcție de nivelul de dezvoltare al celor cinci componente ale inteligenței emoționale* - BTPIE (R.Wood, H.Tolley, 2003) [4]. BTPIE conține un anumit număr de scale pentru fiecare dintre cele cinci componente structurale ale inteligenței emoționale: autoreglarea, conștiința de sine, motivația, empatia, abilitățile sociale. Pentru a oferi validitate BTPIE și pentru a mări gradul de încredere și de precizie ne-am condus de cercetările și metodologia recomandată de M. Cojocaru-Boroza [1] și E. Rusu [3].

În vederea identificării nivelului comportamentului agresiv la tinerii conducători auto din lotul de cercetare au fost selectate și aplicate următoarele

instrumente: Scala Furiei în trafic – Driving Anger Scale (elaborare – J. L. Deffenbacher, traducere - C. Havârneanu); Chestionarul „Exprimarea agresivității la volan” (elaborare – J. L. Deffenbacher; traducere – C. Havârneanu); Chestionarul „Căutare de senzații” (elaborare – J.L. Deffenbacher, traducere - C. Havârneanu).

Rezultatele obținute privind diagnosticarea nivelului inteligenței emoționale.

Prelucrarea și interpretarea datelor experimentale a permis constatarea faptului că, din numărul total de 50 de subiecți, 44% posedă nivel înalt de dezvoltare a IE pe dimensiunea autoreglare.

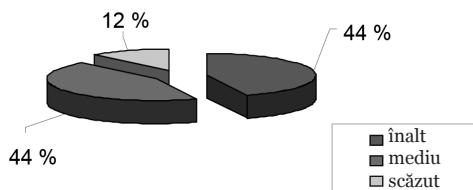

Fig. 1. Nivelul inteligenței emoționale la tinerii conducători auto privind componenta „Autoreglarea”

Cu nivel mediu de autoreglare au fost identificați, de asemenea, 44 %, în timp ce la nivel scăzut s-au plasat 12 % (fig. 1)

Identificarea nivelului de dezvoltare al conștiinței de sine s-a desfășurat prin aplicarea a șase teste cu 36 de itemi.

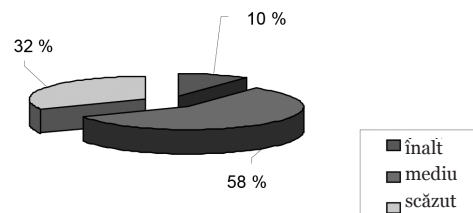

Fig. 2. Nivelul inteligenței emoționale la tinerii conducători auto privind componenta „Conștiința de sine”.

Implementarea celor șase teste și prelucrarea datelor experimentale a permis constatarea faptului că manifestă: nivel înalt al conștiinței de sine - 10%; nivel mediu al conștiinței de sine - 58 %; nivel scăzut al conștiinței de sine - 32 % (fig. 2).

Analiza rezultatelor a evidențiat faptul că majoritatea subiecților nu-și cunosc stările, preferințele, resursele și intuițiile, ca și efectele lor asupra comportamentului propriu și al celorlalți.

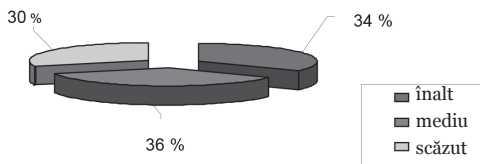

Fig. 3. Nivelul inteligenței emoționale la tinerii conducători auto privind componenta „Motivația”.

Prelucrarea și interpretarea datelor experimentale privind identificarea nivelului motivației, a permis constatarea următoarei situații: din numărul total de 50 de subiecți, 34 % au fost diagnosticați cu nivel înalt al motivației; la 36 % s-a identificat nivelul mediu al motivației, iar cei cu nivel scăzut de motivație prezentau 30% (fig. 3).

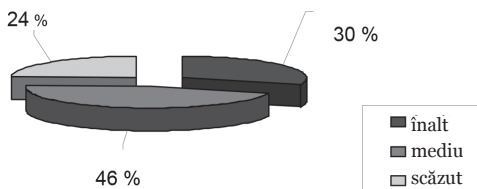

Fig. 4. Nivelul inteligenței emoționale la tinerii conducători auto privind componenta „Empatia”

Prelucrarea datelor obținute în urma implementării celor patru teste axate pe empatie a arătat că 30 % din respondenți posedau nivel înalt de empatie, 46% - nivel mediu al empatiei și 24 % au fost diagnosticați cu nivel scăzut al empatiei (fig. 4).

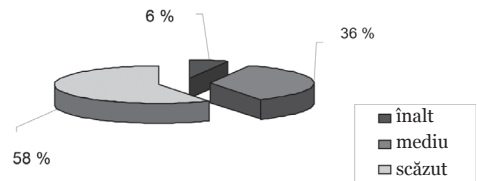

Fig. 5. Nivelul inteligenței emoționale la tinerii conducători auto privind componenta „Abilități sociale”.

Prelucrarea și interpretarea datelor experimentale obținute în urma aplicării a trei teste a permis evaluarea nivelului de dezvoltare al abilităților sociale la tinerii conducători auto. Din numărul total de 50 de tineri, am constatat că doar 6 % posedă un nivel înalt al abilităților sociale; 36 % au fost diagnosticați cu un nivel mediu de dezvoltare al abilităților sociale, iar la 58 % s-a identificat un nivel scăzut al abilităților sociale (fig. 5).

Rezultatele obținute privind diagnosticarea comportamentului agresiv în trafic la tinerii conducători auto.

În urma implementării instrumentului *Scala furiei în trafic* am determinat că 58 % conducători auto trăiesc situativ starea de furie în trafic, în timp ce 42 % atestă un grad înalt de manifestare a furiei în trafic (fig. 6). Tinerii conducători auto se caracterizează în majoritatea lor ca fiind furioși în general, alții ușor iritați de diferite situații din trafic, cum ar fi: lipsa de politețe a altor conducători auto, gesturile ostile, conducerea lentă, blocajele în trafic, condusul ilegal, prezența poliției.

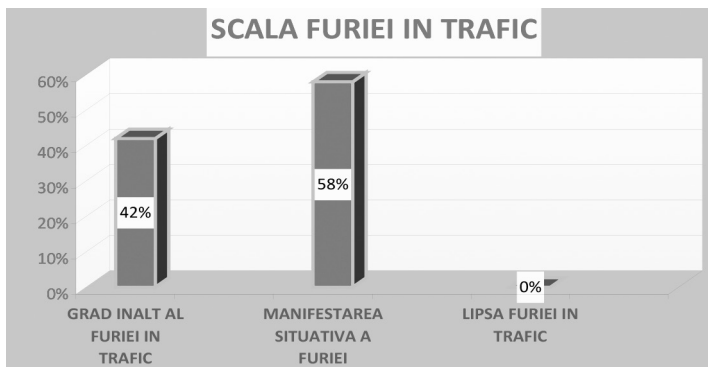

Fig. 6. Rezultatele obținute la Scala furiei în trafic.

Inventarul Expresiilor furiei la volan, elaborat de Deffenbacher (2002), a evidențiat că la un singur subiect (2 %) se atestă persistența manifestării agre-

sivității verbale în trafic; 28 % manifestă frecvent agresivitate verbală în trafic; iar 70 % dau dovadă rar de agresivitate verbală în trafic (fig. 7).

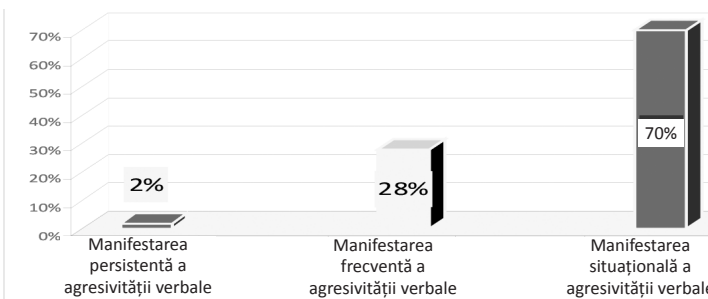

Fig. 7. Rezultatele obținute la factorul „Agresivitatea verbală la trafic”.

Următorul factor identificat a fost „Manifestarea agresivității fizice la trafic”. Prelucrarea și interpretarea datelor experimentale a evidențiat: la nici un subiect nu s-a atestat manifestarea persistentă a agresivității fizice în tra-

fic; la 6 % s-a constatat nivelul situativ al agresivității fizice în trafic, iar 94% de conducători auto au dat dovadă că manifestă agresivitate fizică la volan foarte rar, doar în cazuri excepționale (fig. 8).

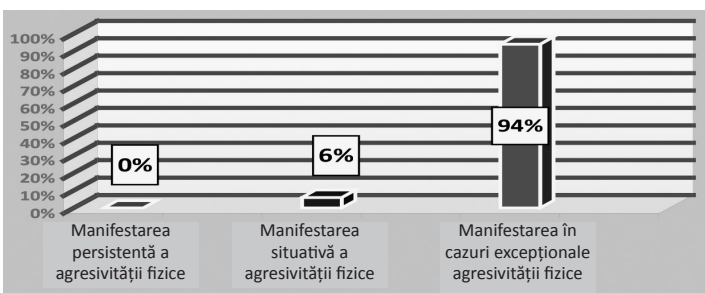

Fig. 8. Rezultatele obținute la factorul „Agresivitatea fizică la trafic”

Următorul factor cercetat a fost *Folosirea vehiculului propriu pentru a-și exprima agresivitatea*. Analiza datelor experimentale a permis constatarea faptului că din numărul total de 50 de tineri conducători auto, 68 % manifestă foarte rar, în cazuri excepționale, acest tip de compor-

tament agresiv la trafic; dar totuși, 32 % folosesc propriul autovehicul pentru a-și exprima agresivitatea în funcție de situația concretă înregistrată la trafic. Totodată, nu se atestă subiecți care ar folosi deseori autovehiculul pentru exprimarea agresivității la volan (fig. 9).

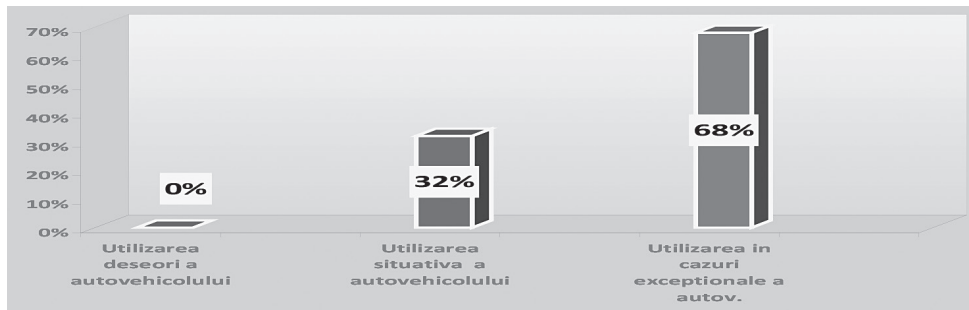

Fig. 9. Rezultatele obținute la factorul „Folosirea vehiculului propriu pentru a-și exprima agresivitatea”.

Potrivit factorului „Forma constructivă a agresivității”, se identifică strategiile cognitive și comportamen-

tale care implică, în general, evitarea situației conflictuale și conducerea în condiții de siguranță.

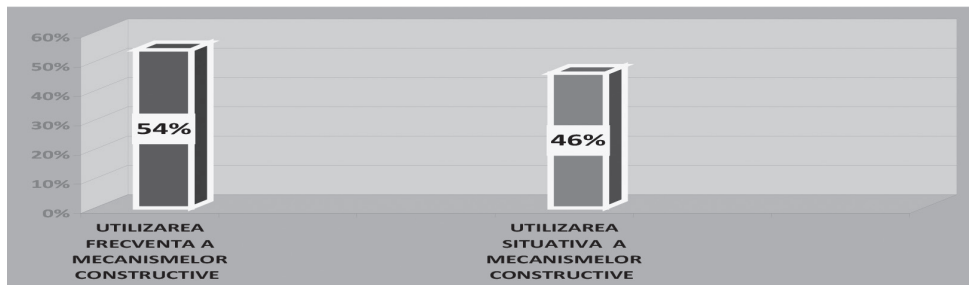

Fig. 10. Rezultatele obținute la factorul „Forma constructivă a agresivității”.

De exemplu, ignorarea situației, găsirea unor soluții pozitive pentru a ieși din situațiile create, încercarea de a se calma etc. Datele experimentale demonstrează faptul că 27 de subiecți (54 %) de

obicei folosesc mecanisme constructive de a face față situațiilor frustrante din trafic, 23 de tineri (46 %) situativ folosesc mecanisme constructive de a face față situațiilor frustrante din trafic.

Ultimul instrument aplicat a fost „Căutarea de senzații”. Am constatat că 58% din subiecți sunt persoane care se află într-o continuă căutare de experiențe inedite, intense, predispuse spre risc. Aceste persoane manifestă o tendință mult mai pronunțată de a consuma alcool și apoi a conduce, de a depăși viteza regulamentară, de a se lua la

întrecere cu alți participanți la trafic, de a percepe mai puțin pericolele în timp ce conduc, de a-și asuma riscuri sau de a se adapta defectuos mijloacelor de siguranță ale autovehiculului. Totodată, se atestă că 38% din tineri conducători auto indică o tendință situativă de a se angaja în comportamente care măresc nivelul de stimulare sau plăcere.

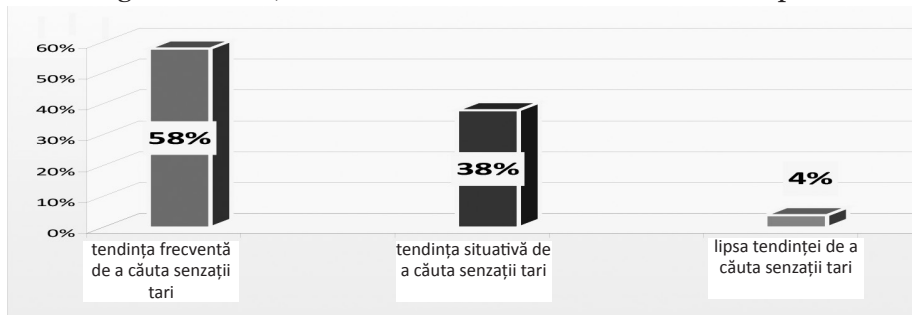

Fig. 11. Rezultatele obținute în urma implementării Chestionarului „Căutarea de senzații”.

Doar la 4 % din subiecți se atestă lipsa tendinței de căutare a senzațiilor tari. Aceste persoane manifestă un grad înalt de conștientizare a pericolului, posedă capacități de management al riscului.

În vederea demonstrării relației de interdependență dintre inteligența emoțională și agresivitatea în trafic,

datele primare de cercetare, obținute în urma diagnosticării nivelului inteligenței emoționale și a manifestării comportamentului agresiv în trafic la tinerii conducători auto au fost analizate statistic cu ajutorul coeficientului de corelație Bravais-Pearson (r), fiind prezentate în tabelul 1.

Tabelul 1.

Coeficientul de corelație dintre inteligența emoțională și agresivitatea în trafic la tinerii conducători auto (după Pearson, în baza programului SPSS – 16.0)

IE	Furie trafic	Agresivitate verbală	Agresivitate fizică	Exprimarea agr. cu ajut. vehicul	Mecanisme constructive	Căutare de senzații
NI	-0,202, p≤0,05	-0,063	-0,232, p≤0,05	-0,267, p≤0,05	0,120	0,168
NS	0,178	0,117	0,362, p≤0,01	0,329, p≤0,05	-0,216, p≤0,05	-0,030
NM	0,108	-0,042	-0,058	-0,009	0,083	-0,267, p≤0,05
Total	-0,164	-0,055	-0,283, p≤0,05	-0,286, p≤0,05	0,157	0,110

În urma prelucrării rezultatelor obținute pe întregul eșantion experimental în ceea ce privește nivelul celor două variabile cercetate, am determinat coeficientul de corelație (r) dintre inteligența emoțională și agresivitatea la trafic. Analiza datelor statistice a permis să constatăm:

- o corelație inversă semnificativă de intensitate medie dintre nivelul înalt al inteligenței emoționale și manifestarea furiei la trafic, $r = -0,202$, $p \leq 0,05$ (p – pragul de semnificație);

- o corelație inversă semnificativă de intensitate medie dintre nivelul înalt al inteligenței emoționale și agresivitatea fizică la trafic, $r = -0,232$, $p \leq 0,05$;

- o corelație inversă semnificativă de intensitate medie dintre nivelul înalt al inteligenței emoționale și utilizarea vehiculului propriu pentru a-și exprima agresivitatea, $r = -0,267$, $p \leq 0,05$;

- o corelație pozitivă semnificativă între nivelul scăzut al inteligenței emoționale și manifestarea agresivității fizice la trafic, $r = 0,362$, $p \leq 0,01$;

- o corelație pozitivă semnificativă între nivelul scăzut al inteligenței emoționale și utilizarea vehiculului propriu pentru a-și exprima agresivitatea, $r = 0,329$, $p \leq 0,05$;

- o corelație inversă semnificativă de intensitate medie dintre nivelul scăzut al inteligenței emoționale și mecanismele constructive, $r = -0,216$, $p \leq 0,05$;

- o corelație inversă de intensitate medie dintre nivelul scăzut al inteligenței emoționale și căutarea de senzații tari la trafic, $r = -0,267$, $p \leq 0,05$;

- o corelație inversă nesemnificativă dintre nivelul înalt al inteligenței emoționale și agresivitatea verbală, $r = -0,063$;

- o corelație pozitivă nesemnificativă dintre nivelul înalt al inteligenței

emoționale și mecanismele constructive ($r = 0,120$) și căutarea de senzații tari ($r = 0,168$);

- o corelație pozitivă nesemnificativă dintre nivelul scăzut al inteligenței emoționale și manifestarea furiei la trafic ($r = 0,178$); agresivitate verbală ($r = 0,117$);

- o corelație inversă nesemnificativă dintre nivelul scăzut al inteligenței emoționale și căutarea de senzații tari la volan ($r = -0,030$);

- o corelație pozitivă nesemnificativă dintre nivelul mediu al inteligenței emoționale și manifestarea furiei în trafic ($r = 0,108$);

- o corelație inversă nesemnificativă dintre nivelul mediu al inteligenței emoționale și agresivitate verbală ($r = -0,042$), agresivitate fizică ($r = -0,058$), utilizarea vehiculului propriu pentru a-și exprima agresivitatea ($r = -0,009$).

Concluzii generale.

1. Demersul experimental și rezultatele cercetării au demonstrat că există o relație de interdependență între nivelul inteligenței emoționale și manifestarea comportamentului agresiv în trafic la tinerii conducători auto.

2. Prelucrarea datelor statistice a permis constatarea faptului că nivelul înalt de inteligență emoțională interrelaționează cu nivelul scăzut al comportamentului agresiv în trafic la tinerii conducători auto.

Recomandări.

Recomandări pentru psihologi:

1. În vederea diminuării comportamentului agresiv în trafic al tinerilor conducători auto urmează a fi create condiții optime dezvoltării inteligenței

emoționale, care va optimiza procesul de remediere a agresivității subiecților.

2. Se impune dezvoltarea tuturor componentelor inteligenței emoționale: autoreglare, conștiință de sine, motivație, empatie, abilități sociale.

3. Trebuie remediată atât agresivitatea fizică, precum și cea verbală manifestată în trafic de către tinerii conducători auto.

4. Unii conducători auto utilizează un tip special de comportament agresiv la trafic: utilizarea automobilului propriu pentru a-și exprima agresivitatea.

5. Tinerilor conducători auto trebuie să li se explice impactul negativ al căutării de senzații tari în derularea eficientă a circulației rutiere.

Recomandări pentru tinerii conducători auto:

1. Pentru a preveni apariția accidentelor rutiere orientați-vă atenția în direcția remedierii comportamentului agresiv, manifestat atât prin agresivitate verbală, fizică, cât și prin utilizarea autovehiculului ca sursă de manifestare a furiei la volan.

2. În vederea diminuării comportamentului agresiv la trafic puneți accent pe dezvoltarea inteligenței emoționale care va facilita remedierea comportament deviant.

3. Dezvoltați fiecare componentă a inteligenței emoționale (autoreglare, conștiință de sine, motivație, empatie, abilități sociale).

4. Fiți prudenți la trafic și nu căutați obținerea de senzații tari la volan, în vederea prevenirii accidentelor rutiere grave.

Bibliografie:

1. Cojocaru-Boroza M. *Metodologia cercetării culturii emoționale*. Chișinău: UPS „I. Creangă”, 2012. 208 p.

2. Havârneanu C. *Evaluarea psihologică a conducătorilor auto*. Iași: Editura Universității „Al. I. Cuza”, 2011. 235 p.

3. Rusu E. *Formarea inteligenței emoționale a studenților pedagogi*. Chișinău: Tipogr. Garomont-Studio, 2015. 218 p.

4. Wood R., Tolley H. *Inteligența emoțională prin teste*. București: Meteor Press, 2003. 146 p.

Primit la redacție 10. 03. 2018